

Křesťanská sociální etika

Jabok 2021

8. LEGÁLNÍ NÁSILÍ, MÍR

Křesťanská sociální etika. M. Martinek.
Jabok 2021

Oblasti křesťanské sociální etiky

■ Úroveň státní:

- Politika (GS II-4)
- Hospodářství (GS II-3)
- Práce
- Rodina (GS II-1)
- Vzdělání, kultura, média (GS II-2)

■ Úroveň globální:

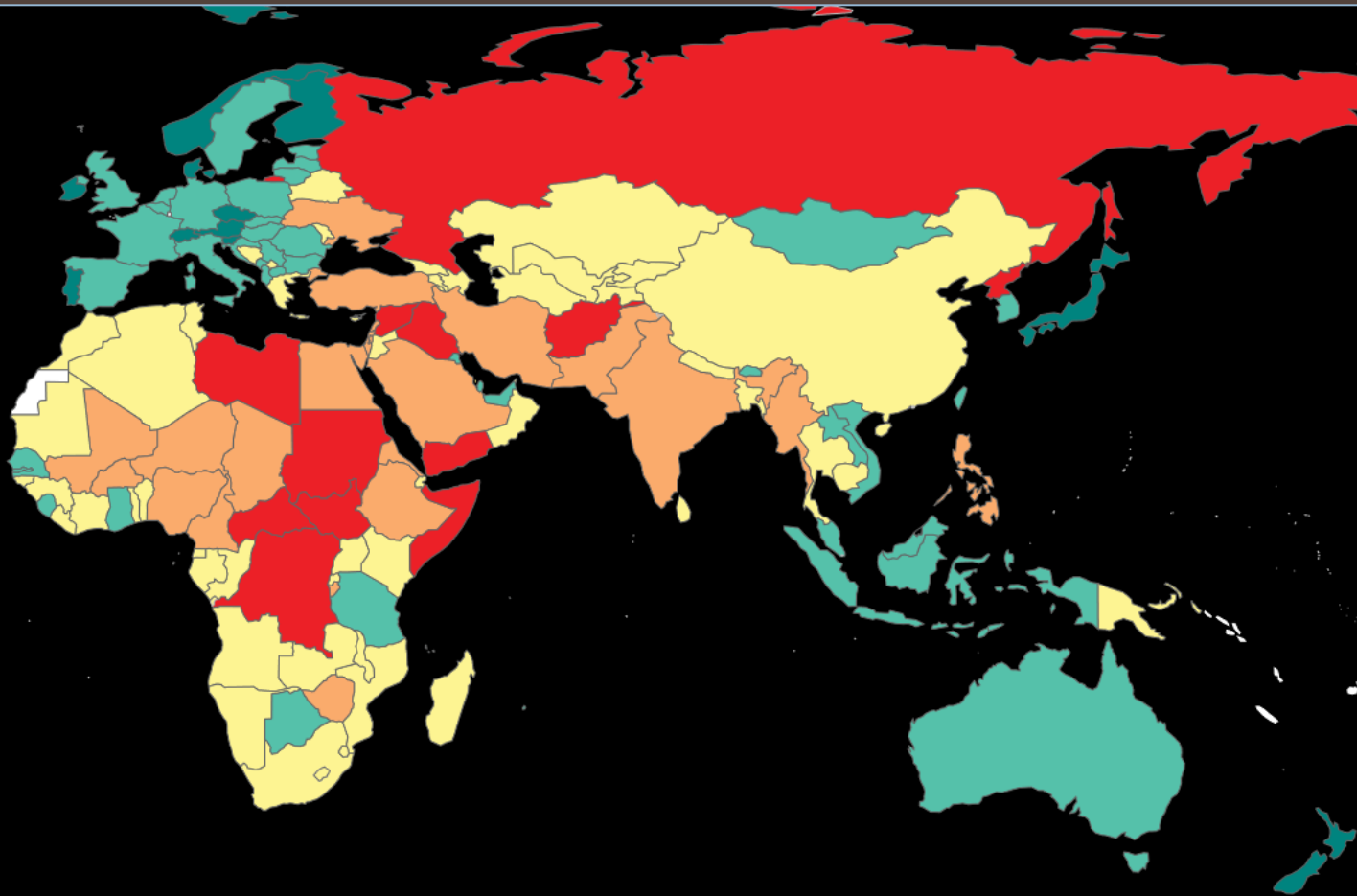
- Ekologie
- Mír (GS II-5,1)
- Sociální spravedlnost (GS II-5,2)

RANK	COUNTRY	SCORE	CHANGE
1	 Iceland	1.078	↔
2	 New Zealand	1.198	↔
3	 Portugal	1.247	↔
4	 Austria	1.275	↔
5	 Denmark	1.283	↔
6	 Canada	1.298	↔
7	 Singapore	1.321	↔
8	 Czech Republic	1.337	↓ 1
9	 Japan	1.36	↑ 2
10	 Switzerland	1.366	↔
11	 Slovenia	1.369	↓ 2
12	 Ireland	1.375	↔
13	 Australia	1.386	↔
14	 Finland	1.404	↔
15	 Sweden	1.479	↑ 3
16	 Germany	1.494	↑ 6
=17	 Belgium	1.496	↑ 6
=17	 Norway	1.496	↔
19	 Bhutan	1.501	↓ 4
20	 Malaysia	1.525	↔

144	 Mali	2.686	↓ 1
145	 Colombia	2.729	↑ 1
146	 Israel	2.764	↓ 1
147	 Lebanon	2.778	↔
148	 Nigeria	2.873	↑ 1
149	 Turkey	2.898	↓ 1
150	 North Korea	2.95	↔
151	 Pakistan	3.079	↑ 1
152	 Ukraine	3.113	↑ 2
153	 Sudan	3.155	↑ 2
154	 Russia	3.16	↓ 1
155	 Central African Rep	3.236	↑ 1
156	 Dem. Rep Congo	3.251	↓ 5
157	 Libya	3.262	↑ 1
158	 Yemen	3.305	↓ 1
159	 Somalia	3.367	↔
160	 Iraq	3.425	↑ 1
161	 South Sudan	3.508	↓ 1
162	 Afghanistan	3.585	↔
163	 Syria	3.6	↔

Global Peace Index 2021

IMPROVEMENTS

87

countries were more peaceful in 2021 than 2020

DETERIORATIONS

73

countries were less peaceful in 2021 than in 2020

OVERALL AVERAGE CHANGE (%)

+0.07

The global GPI average deteriorated by 0.07 per cent from 2020 to 2021

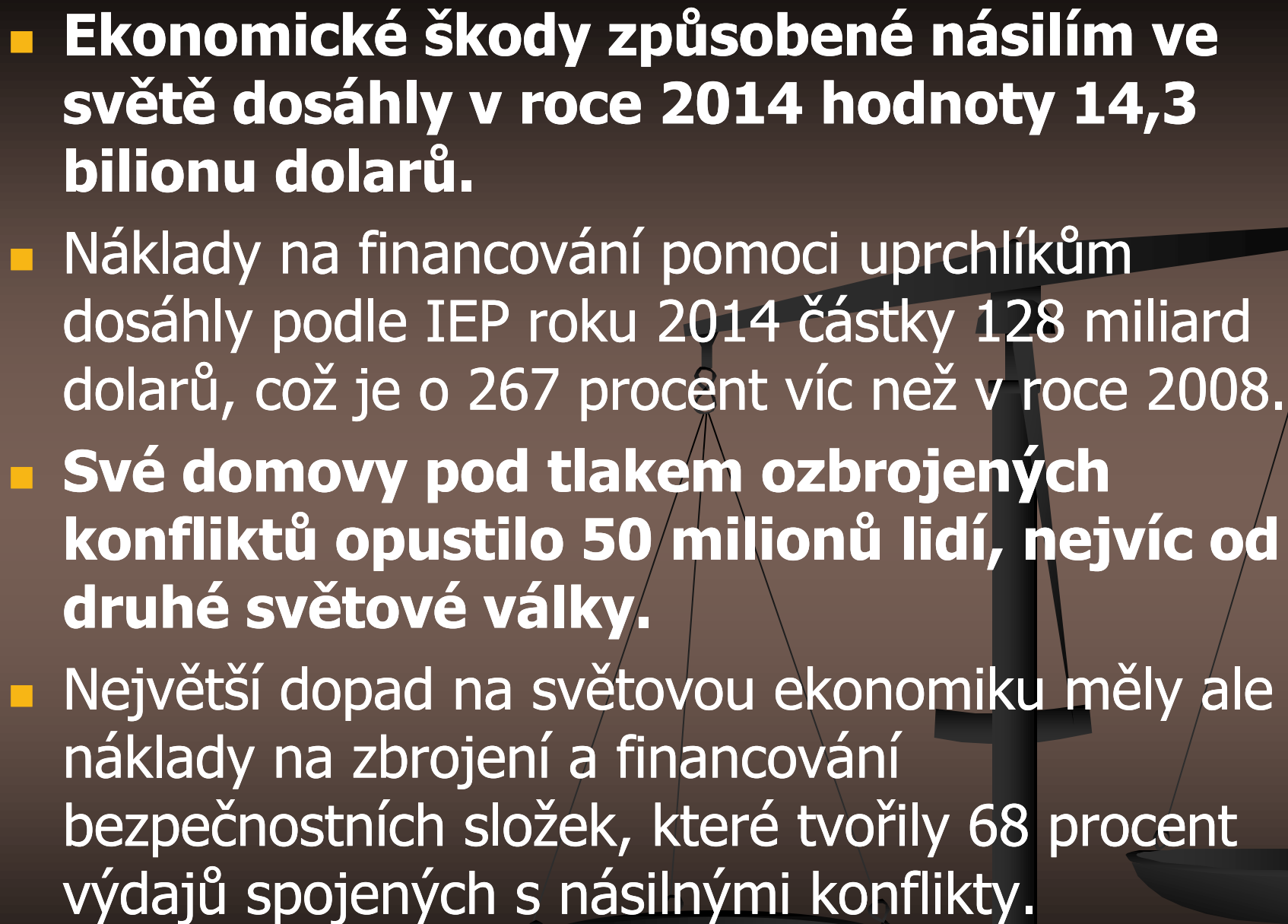
Global Peace Index

Kritéria:

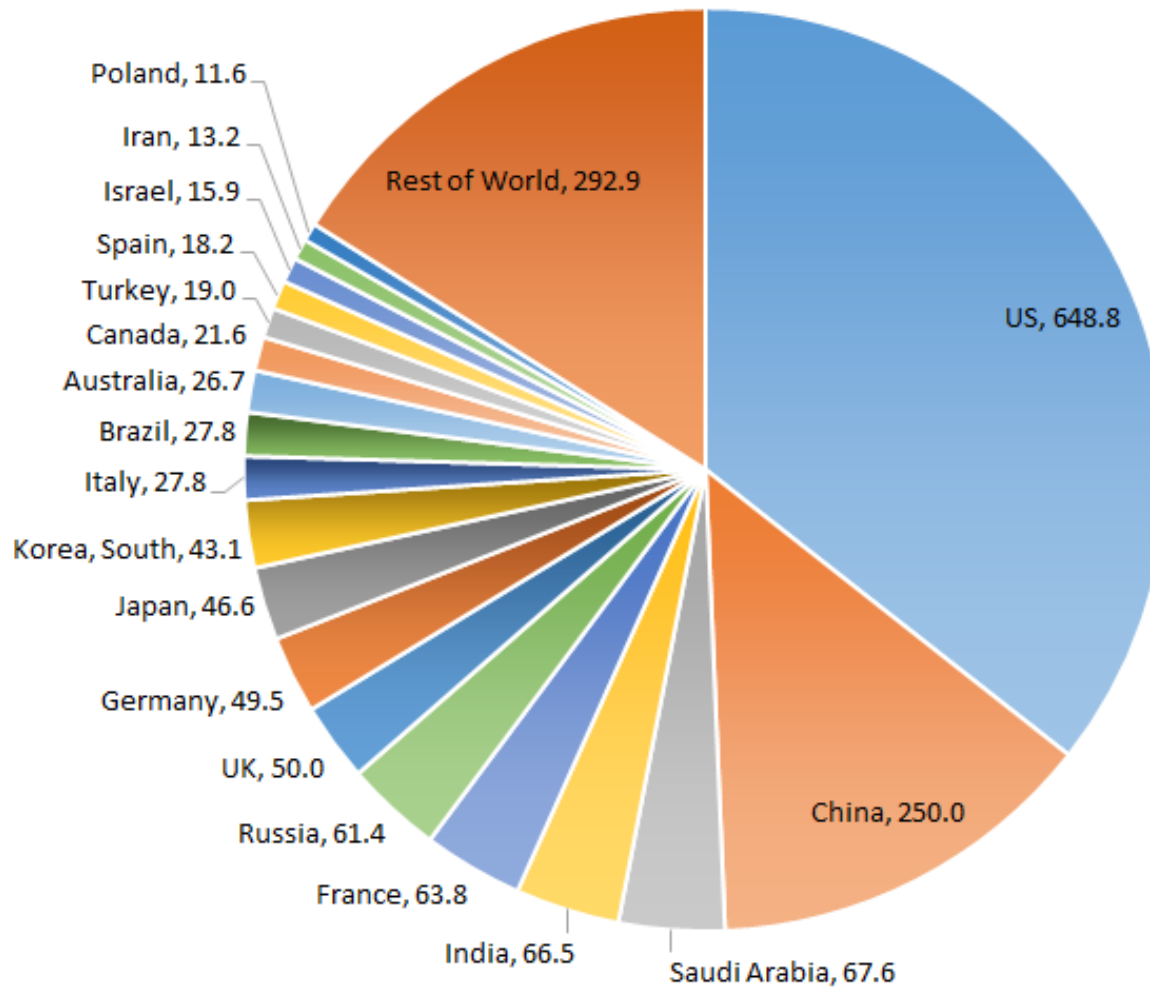
vnitřní i vnější bezpečnost,
kriminalita,
násilné trestné činy,
politická stabilita,
dodržování lidských práv,
potenciál pro teroristické činy,
pravděpodobnost násilných demonstrací,
počet vězňů
počet policistů a dalších ochranných složek
...

Hlavní objevy Globálního mírového indexu

- Mír souvisí s indikátory jako příjem, vzdělání a regionální integrace
- Mírumilovné krajiny mají často společnou vysokou úroveň transparency vlády a nízkou korupci
- Malé, stabilní země, které jsou částí regionálních bloků, mají větší pravděpodobnost získat vyšší hodnocení.

-
- **Ekonomické škody způsobené násilím ve světě dosáhly v roce 2014 hodnoty 14,3 bilionu dolarů.**
 - Náklady na financování pomoci uprchlíkům dosáhly podle IEP roku 2014 částky 128 miliard dolarů, což je o 267 procent víc než v roce 2008.
 - **Své domovy pod tlakem ozbrojených konfliktů opustilo 50 milionů lidí, nejvíc od druhé světové války.**
 - Největší dopad na světovou ekonomiku měly ale náklady na zbrojení a financování bezpečnostních složek, které tvořily 68 procent výdajů spojených s násilnými konflikty.

Military Expenditures by Country (in US\$ billions) 2018

Source: Stockholm International Peace Research Institute

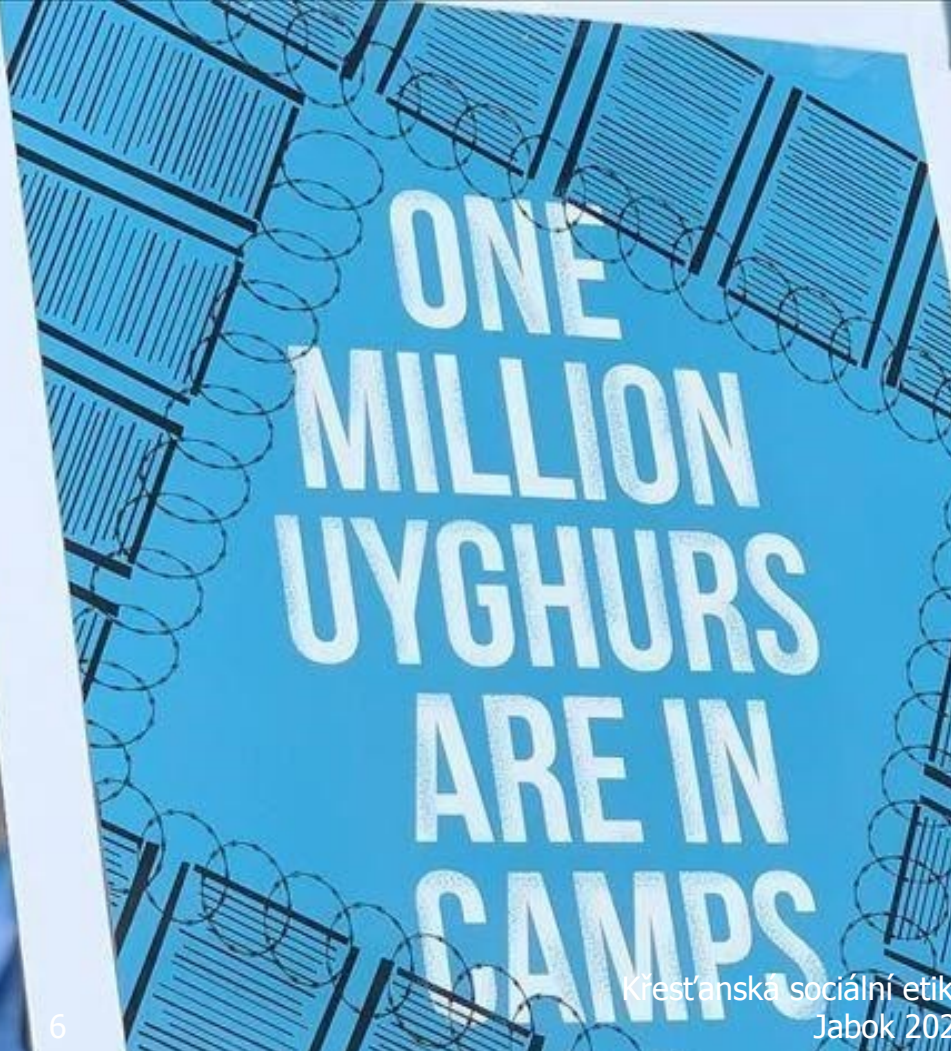
Mír a násilí

- Podoby organizovaného násilí:
 - Vnitřní – policie, trestní právo
 - Vnější – války
- Války: problém provázející lidstvo po celou historii.
 - Krvavé 20. století – dvě světové války, 45 let studená válka
 - V 90. letech 20. stol. zahynulo ve válkách 5 mil. lidí, a 6 mil. bylo zraněno.
- Dnešní existence zbraní hromadného ničení je důvodem k úplnému etickému odsouzení války.
- Dokud nebude možné válku úplně vyloučit, trvá církev na tradičním názoru: etická oprávněnost tzv. spravedlivé války – právo na spravedlivou obranu po vyčerpání všech prostředků mírového vyjednávání (GS 79).

Ozbrojené konflikty

- **Válka:** ozbrojený konflikt s nejméně 1000 obětí; rozdělení podle účasti a statusu organizovaných složek:
 - Dva nebo více států = mezistátní válka
 - Stát a nezávislý aktér na území jiného státu = extrasystémová válka
 - Vláda a opoziční aktér uvnitř státu = občanská válka
 - Dvě či více zájmových skupin uvnitř státu bez účasti vlády = interkomunální konflikt
- **Terorismus:** nepředvídatelné násilné akty, obvykle zaměřené na civilisty, vedoucí k vytvoření atmosféry strachu za účelem dosažení politických cílů
- **Genocida** (lat. *geno-cidium*, vražda rodu): zločin proti lidskosti, spočívající ve vyvraždování určité skupiny lidí definované na základě jejich etnika či rasy
- Často je propojeno více typů konfliktů

Nizozemí se stalo první evropskou zemí, která uznala situaci Ujgurů v Číně za genocidu. Přidalo se ke státům jako USA a Kanada.

ONE
MILLION
UYGHURS
ARE IN
CAMPS

- Skupiny pro lidská práva tvrdí, že čínská vláda příslušníky menšin postupně zbavuje jejich náboženských i jiných svobod. Tyto snahy vyústily v represivní systém hromadného sledování, zadržování, indoktrinace a nucené sterilizace.
- Lidé, kteří těmito tábory prošli, říkají, že v nich byli nuceni odsoudit islám a slíbit věrnost čínské komunistické straně. Mnozí se rovněž svědectví o mučení a systematickém znásilňování i zprávy o nucených sterilizacích a potratech.

Století smrti

- Ve 20. stol. bylo systematicky vyvražděno (etnická nebo politická genocida) asi 100 milionů lidí:
 - Čína 30 mil.
 - SSSR 20 mil.
 - Německo (vč. holokaustu) 11,5 mil.
 - Japonsko 10 mil.
 - Pákistán 3 mil.
 - Súdán 3 mil.
 - Nigérie 2 mil.
 - Afghánistán 1,8 mil.
 - Kambodža 1,7 mil.
 - Turecko 1,5 mil.
 - Indonésie 1,2 mil.
 - Rwanda 1 mil.
 - Indie 1 mil

- Ve válečných konfliktech zahynulo dalších asi 80 mil. lidí:
 - První světová válka 10 mil.
 - Druhá světová válka 50 mil.
 - Ostatní války 20 mil.

■ *Asi 1 mil. lidí ročně spáchá sebevraždu (pokusů je asi 60 mil.).*

■ *V EU zahyne ročně asi 30 tis. lidí při dopravních nehodách (na světě asi 500 tis.?)*

■ *Vraždy (v ČR asi 150 ročně)*

Mír v pohledu SZ

- Mír je základní atribut Boha: „Bůh je pokoj“ (Sd 6,24). Stvoření je obrazem Boha, má tvořit harmonický celek (Gn 1). Násilí je důsledkem hříchu člověka, není součástí Božího plánu; tam, kde je násilí, nemůže přebývat Bůh (1 Kron 22,8-9).
- Slovo „šalóm“ má kosmický význam; tento pokoj je darem Božím, nelze ho v plnosti mít na zemi; Hospodin dává pokoj svému lidu (Ž 72; 85). Vyvolený národ musí vést války pro vlastní obranu a pro obhajobu svého území, které dostal jako dar od Boha; nový svět míru, objímajícího veškerou přírodu, je příslibem pro mesiánskou dobu (Iz 2; 11) – Mesiáš je označován jako „Kníže pokoje“ (Iz 9,5).

Mír v pohledu NZ

- Starozákonní příslib pokoje je naplněn v osobě Ježíše – Ježíš „je náš pokoj“ (Ef 2,14). Boží království je královstvím pokoje; tento pokoj není výsledkem politických jednání, ale obrácení srdce k Bohu. „Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám“ (J 14,27); Pokoj vám!“ (L 24,36).
- Působení ve prospěch míru je spojeno s hlásáním evangelia, které je „radostnou zvěstí pokoje“ (Sk 10,36;Ef 6,15) adresovanou všem lidem. Evangelium je pacifistická utopie.

Pojetí míru v křesťanských dějinách

- První křesťané byli pacifisté, odmítali jakékoli války, násilí čelili jeho pasivním přijetím, až k mučednictví.
- Od 4. století, kdy se stává křesťanství římským státním náboženstvím, se začíná rozvíjet teorie spravedlivé války (Augustin, Tomáš Akvinský).
- V 11.-19. stol. se pojem spravedlivé války aplikuje i na situace, kdy se církve násilím brání proti křivdám, které na ní byly spáchány (křížácké války), nebo kdy se snaží násilím přinutit lidi, aby přijali její nauku (inkvizice, násilné misie).
- 19.-20. stol.: intenzivní snaha o prosazení míru, především v sociálních dokumentech papežů.

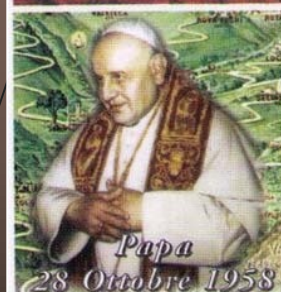
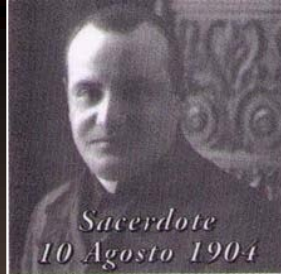
Negativní působení církví v dějinách

- Vychází ze specifického pojetí
 - **víry** jako souhlasu rozumu se zjevenou pravdou (x osobní vztah k Bohu),
 - **pravdy** jako jednoznačné, objektivní a poznatelné skutečnosti (x nemožnost plného poznání pravdy),
 - **církvě** jako jediné autentické interpretky pravdy (x relativita lidského zprostředkování).
- Historická náboženská netolerance (antisemitismus, křížácké války, inkvizice, evangelizace latinské Ameriky, protireformace) je příčinou častého názoru sociologů o negativní úloze náboženství v evropském vývoji (Berger).

Pacem in terris (1963)

První monotematická sociální encyklika - o otázce světového míru v době jeho vážného ohrožení: stavba berlínské zdi, kubánská krize.

Základní lidská práva (VDLP) musí být uplatňována na úrovni zákonodárství uvnitř států i v jejich vzájemných vztazích

1904 - 10 Agosto - 2004

*Centenario ordinazione
Sacerdotale del
Beato Giovanni XXIII*

Mír v sociálních dokumentech církve

- Jan XXIII. – Pacem in terris, GS 77-82, poselství papežů ke Světovým dnům míru – 1. ledna.
- Aktivity katolické církve ve prospěch míru koordinuje Papežská rada pro spravedlnost a mír – Iustitia et pax.
- „Mír je hodnota a univerzální povinnost a má svůj základ v rozumném a mravním uspořádání společnosti, které má své kořeny v samotném Bohu. Mír není pouze nepřítomnost války ani udržování rovnováhy sil mezi znesvářenými protivníky, ale zakládá se na spravedlivém pojetí lidské osoby a vyžaduje budování pořádku na spravedlnosti a lásce.“ (KSNC 494)
- „Mír se utváří den po dni úsilím o řád, který chce Bůh, a může rozkvést jedině tehdy, když všichni uznávají vlastní odpovědnost za jeho rozvíjení.“ (KSNC 495)
- Násilí nikdy není správnou odpovědí. Jednoznačné odsouzení války: je „selháním každého opravdového humanismu“, „je to vždy porážka lidskosti“. Proto je třeba vždy hledat alternativu války (KSNC 497, 498).

- Jestliže je Bůh Bohem života – a to On je -, pak je pro nás nepřipustné zabít bližního v Jeho jménu.
- Jestliže je Bůh Bohem míru – a to On je -, pak je pro nás nepřipustné vést válku v Jeho jménu.
- Jestliže je Bůh Bohem lásky – a to On je -, pak je pro nás nepřipustné nenávidět bližního v Jeho jménu.

Etické hodnocení násilí

- Křesťanská etika vychází z Desatera – 5. přikázání: Nezabiješ. Proto násilí na lidských osobách vždy hodnotí negativně.
- Přesto křesťanská tradice začala brzy rozlišovat tři výjimečné situace, v nichž zabití člověka považovala za oprávněné:
 - **trest smrti,**
 - **nutnou obranu**
 - **spravedlivou válku.**
- V posledním století jsou tyto tři situace podrobovány široké diskusi. Obhajoba spravedlivé války je zpochybňována zkušeností světových válek a existencí zbraní hromadného ničení.
- Novými problémy jsou **terorismus** a tzv. **preventivní válka.**

Příčiny ozbrojených konfliktů

■ **Psychologické:**

- Vrozená agresivita – zvláště u mužů („války vznikají proto, že muži rádi bojují“; „jeli méně válek, je více domácího násilí, sportovní agresivity apod.“); teorie sociálního darwinismu.
- Relativní deprivace – pocity deprivace a frustrace nejsou vlastní pouze jedincům, ale i skupinám.
- Problém vůdcovství – největší konflikty vyvolaly psychopatologické osoby (Napoleon, Stalin, Hitler, Mao, Pol-Pot atd.)

■ **Kulturní (etnické a náboženské) – nejčastější:**

- Snaha o národní či etnické sebeurčení (dekolonizační boje za samostatnost, vnitřní boje v multietnických státech)
- Náboženská neslučitelnost a z ní vyplývající agresivita
- Nejhlubší a nejdelší konflikty jsou při spojení obou prvků

Příčiny ozbrojených konfliktů

■ **Ekonomické:**

- Čím vyšší je úroveň majetkových a příjmových rozdílů, tím vyšší je riziko konfliktů (válka je pro chudé lidi zdroj obživy; bohatství a korupce mocných vzbuzuje nenávisť chudých)
- Nerostné bohatství (zvláště ropa) je vysokým bezpečnostním rizikem
- Obchod se zbraněmi

■ **Politické:**

- Autoritativní a represivní režimy generují odpor a jsou více náchylné ke konfliktům než režimy demokratické
- Zhroucené státy otevírají prostor pro interkomunální boje

■ **Geografické:** válka, nepřátelské etnikum či náboženství v sousedním státě

■ **Demografické:** rychlý populační růst, vysoký podíl nezaměstnaných (zvláště mladých mužů)

Ozbrojené složky státu

- Ozbrojený bezpečnostní sbor plní obecné a speciální úkoly bezpečnostního charakteru, které vyplývají z bezpečnostní politiky státu, jako jsou ochrana celospolečenských zájmů a hodnot, ochrana fyzických osob, jejich životů, zdraví, lidské důstojnosti a majetku, právnických osob a jejich majetku (definice MV ČR).
- Jedná se o Policii ČR, Vězeňskou službu ČR a Celní správu ČR.

Trestní právo

- Nejsilnější právní prostředek, jímž stát omezuje jednotlivce a jeho lidská práva. ČR je na 3. místě v EU (po Rumunsku a Bulharsku) v počtu vězněných osob. Účinnost vězení pro nápravu provinilých je však minimální – je třeba hledat alternativní tresty.
- **Trestání** těch, kdo se dopustili protizákonného jednání, slouží:
 - K ochraně veřejného pořádku a zajištění bezpečnosti osob
 - K nápravě provinilce
 - K mravnímu odčinění, pokud provinilý svůj trest dobrovolně přijímá.
- Při vyšetřování je nutno úzkostlivě dodržovat **zákaz mučení**, a to i v případě těch nejzávažnějších kriminálních činů (KSNC 404).

Trest smrti

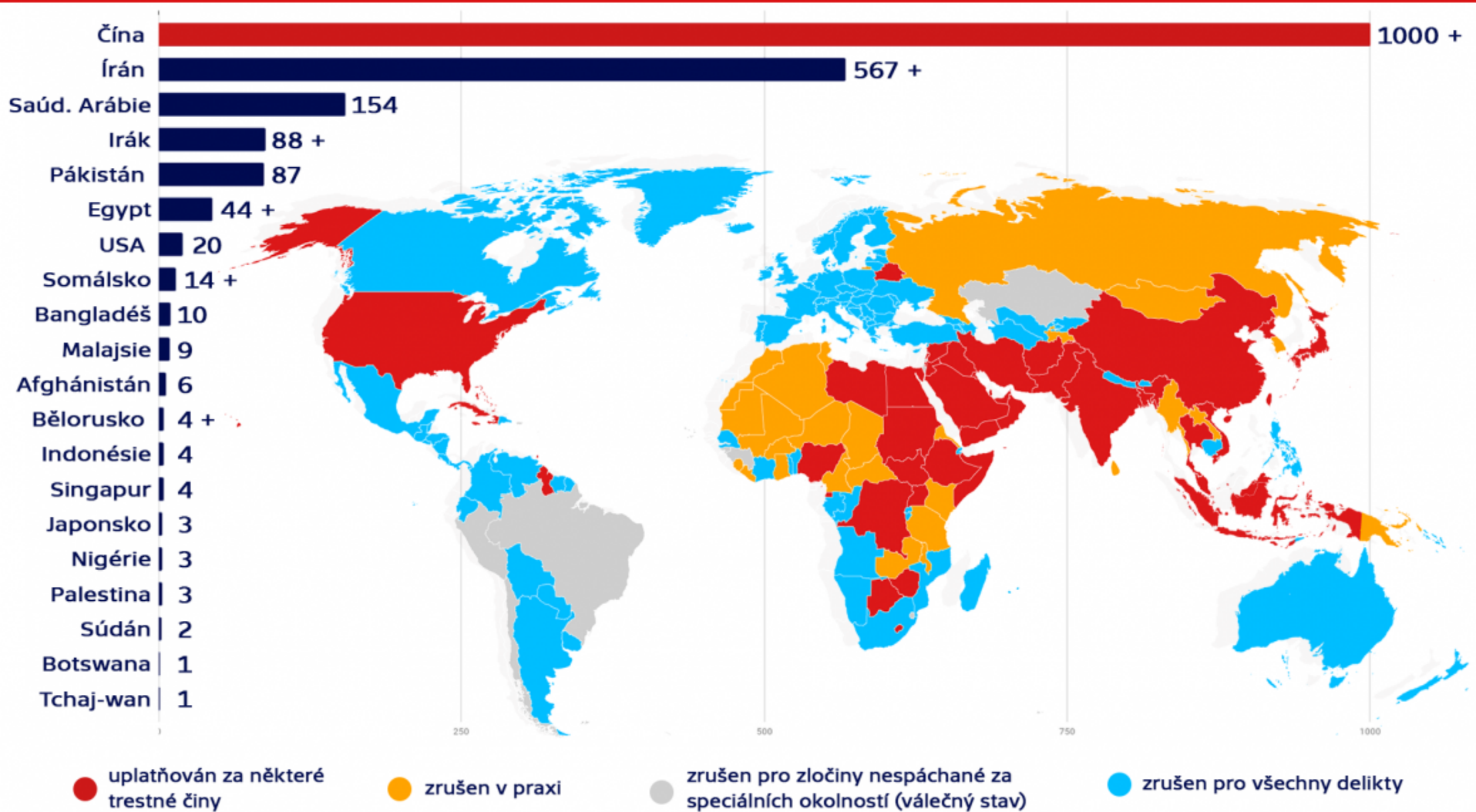
- **Trest smrti** církev nevyklučuje za předpokladu, že je naprosto bezpečně zjištěn pachatel a jeho odpovědnost a pokud je to jediná možnost účinné záchrany lidských životů před útočníkem (KSNC 405). Zároveň církev vnímá jako znamení naděje to, že stále vzrůstá odpor veřejného mínění proti trestu smrti.
- 1. 8. 2018: Papež František schválil revizi článku 2267 Katechismu katolické církve týkající se trestu smrti. Podle nového ustanovení je nyní trest smrti nepřipustný za jakýchkoli okolností. Vatikán uvedl, že nový postoj k hrdelnímu trestu odráží názor papeže Františka, který trest smrti naprosto odmítá. Dosavadní katechismus přitom trest smrti povoloval ve výjimečných případech.
- **Nové znění: Uchýlení se k trestu smrti bylo v případě legitimní autority po spravedlivém procesu dlouhou dobu považováno za přiměřenou reakci na závažnost určitých trestných činů a za přiměřený, ačkoli extrémní prostředek k zabezpečení obecného dobra. Dnes si však stále více uvědomujeme, že člověk neztrácí důstojnost ani po spáchání velmi závažných zločinů. Navíc se objevuje nové chápání významu, který mají tresty uvalené státem. A konečně byly vyvinuty efektivnější vězeňské systémy, které zajišťují náležitou ochranu občanů, zároveň však pachatele s definitivní platností nepřipravují o možnost spásy. Církev proto ve světle evangelia učí, že trest smrti je nepřipustný, protože je útokem na nedotknutelnost a důstojnost člověka, a rozhodně usiluje o jeho zrušení na celém světě.**

NEJVĚTŠÍ SVĚTOVÍ POPRAVČÍ V ROCE 2018

- Podle průzkumu CVVM z května 2013 se 62 % občanů ČR vyslovilo pro existenci trestu smrti, proti je 32 %.
- **Třetinový pokles poprav** je velmi pozitivní zpráva Amnesty reportu o trestu smrti a popravách v roce 2018. Nejvíc k tomu přispěla pravděpodobně **změna protidrogových zákonů v Íránu** – ten se léta řadí mezi země, kde jsou popravy běžné, ale v roce 2018 se počet poprav **snížil o celých 50%**. Počet vykonaných poprav taky výrazně snížily **Irák, Pákistán a Somálsko**. Výsledkem je, že počty provedených poprav **klesly celosvětově z nejméně 993 v roce 2017 na nejméně 690 v roce 2018.**

Trest smrti a počet popravených ve světě (2016)

Zdroj: Amnesty International

*+ indikuje pravděpodobnost výskytu dalších nezapočítaných případů

Donald Trump obnovil federální trest smrti s pomocí konzervativní většiny u Nejvyššího soudu v červenci 2020, a to po celkem sedmnáctileté pauze.

- Počet vykonaných federálních trestů smrti od momentu obnovení je nyní vyšší než v předchozích 56 letech dohromady. Trump je také prvním prezidentem za více než 120 let, během jehož úřadování vystoupal počet takových poprav na dvouciferné číslo. Počet vězňů ve federálních celách smrti se tím snížil téměř o čtvrtinu.
- Je však pravděpodobné, že zbývajících 50 mužů v dohledné době popraveno nebude, pokud vůbec někdy.

Teorie spravedlivé války

- Hugo Grotius (1583 - 1645) vymezil čtyři důvody, které činí válku spravedlivou:
 - sebeobrana
 - vynucení práva
 - napravení újmy
 - potrestání viníka zločinu
- Tyto zásady shrnuje doktrína spravedlivé války do 2 skupin právních principů:
- Jus ad bellum - právo k válce (oprávnění vést válku) je naplněno, existuje-li
 - **a) spravedlivý důvod (morálně jednoznačný, nejčastěji sebeobrana)**
 - **b) spravedlivé oprávnění (*legitimní autorita*)**
 - **c) pokud byly vyčerpány všechny možnosti mírového vyřešení pře**
- Jus in bello - právo ve válce (principy vedení války) je naplněno, jsou-li respektovány zásady
 - **a) užití spravedlivých prostředků (užití násilí musí být menším zlem než jeho případné zneužití)**
 - **b) ochrany nebojovníků (civilistů, zajatců)**

Ozbrojený odpor proti útlaku

- „Odpor vůči útlaku politické moci může oprávněně sáhnout ke zbraním jen tehdy, když jsou splněny zároveň všechny tyto podmínky:
 - 1. v případě jistého, závažného a dlouhodobého porušování základních lidských práv;
 - 2. když byly vyčerpány všechny pokusy dosáhnout změny jinými cestami;
 - 3. když se tím nevyvolají ještě horší nepořádky;
 - 4. když je oprávněná naděje na úspěch;
 - 5. není-li možné rozumně předvídat lepší řešení“ (KKC 2243).
- Ozbrojený boj je extrémním prostředkem, jak ukončit „zřejmou a dlouhou tyranii, která závažně porušuje základní lidská práva a nebezpečně poškozují společné dobro země“ (PP 31). Za lepší se považuje cesta pasivní rezistence, která lépe odpovídá mravním zásadám a není méně úspěšná.

Spravedlivá válka

- Agresivní válka je svou vlastní povahou nemorální. V tragickém případě, když propukne, mají ti, kdo jsou odpovědni za záležitosti napadeného státu, právo i povinnost organizovat obranu i za pomoci zbraní.
- Podle křesťanské etické tradice, kterou katolická církev i dnes obhájí, je spravedlivá válka možná za současného splnění následujících čtyř podmínek:
 - aby škoda způsobená národu nebo společenství národů útočníkem byla trvalá, těžká a jistá;
 - aby se všechny jiné prostředky, jak tomu zabránit, ukázaly neproveditelné nebo neúčinné;
 - aby byly odůvodněné vyhlídky na úspěch;
 - aby použití zbraní nevyvolalo mnohem těžší zla a zmatky než zlo, které je třeba odstranit.
- Toto jsou tradiční prvky vypočítávané v nauce o tzv. „spravedlivé válce“. Hodnocení takových podmínek mravní oprávněnosti přísluší prozíravému úsudku těch, kteří mají odpovědnost za obecné blaho. (KKC 2309)
- ALE: existence zbraní hromadného ničení zpochybňuje oprávněnost jakékoli války!

Válečná situace

- 2310: Veřejná moc má v tomto případě právo a povinnost uložit občanům **povinnosti nutné k národní obraně**. Ti, kteří slouží vlasti ve vojsku, ať se považují za služebníky bezpečnosti a svobody národů. Když tento úkol správně plní, opravdu přispívají k obecnému dobru národů a k upevnění míru.
- 2311: Veřejná moc se má vhodně postarat o případy těch, kteří **z důvodu svědomí odmítají používat zbraní**; ti mají však poskytnout lidskému společenství služby jiným způsobem.
- 2312: Církev i lidský rozum prohlašují, že během ozbrojených konfliktů stále **platí mravní zákon**. „A když už naneštěstí válka vypukne, neznamená to, že již tím je válčícím stranám všechno dovoleno.“ (rabování, sexuální zneužívání apod.)

Franz Jägerstätter

- Rakouský sedlák, který byl popraven za to, že z důvodů svědomí odmítl sloužit v nacistické německé armádě.
- Byl prohlášen za blahoslaveného roku 2007 papežem Benediktem XVI..
- Církví je považován za patrona odpíračů vojenské služby.

Ochrana civilistů

- 2313: Je třeba **lidsky zacházet s nebojujícími, se zraněnými vojáky a se zajatci** a respektovat je. Akce vědomě odporující mezinárodnímu právu a jeho všeobecným zásadám, stejně jako nařízení, která je ukládají, jsou zločiny. Slepá poslušnost není dostatečnou omluvou těch, kteří se jim podřizují. Vyhlazení nějakého obyvatelstva, národa nebo národnostní menšiny musí být odsouzeno jako smrtelný hřích. Člověk je mravně povinen **odporovat rozkazům, které nařizují genocidu.**
- 2314: „Každá válečná akce, směřující bezohledně **k zničení celých měst nebo rozsáhlých území i s jejich obyvateli**, je zločin proti Bohu i proti člověku, který je třeba s rozhodností a bez váhání odsoudit.“ Rizikem moderní války je poskytování příležitosti držitelům vědeckých a zvláště atomových, biologických zbraní ke spáchání takových zločinů.

Současná situace

- Podíl civilních obětí:
 - 19. století 10-20%
 - 1. světová válka 43%
 - 2. světová válka 67%
 - Konec 20. stol. 90%, z toho až 50% dětí
- Na světě je asi 640 milionů kusů zbraní, z toho 60% v rukou civilistů, tj. v průměru asi 1 zbraň na 10 osob. Roční produkce: 7 milionů ručních zbraní, vyrábí se v 98 státech, 75% v USA a EU.
- Brutalizace konfliktů: cílené mrzačení a zabíjení dětí a těhotných žen, brutální zacházení se zajatci – dříve se brutální metody používaly jen jako odstrašující příklady; způsobeno absencí profesionálních vojáků vychovávaných v duchu vojenské cti.
- Vysoké procento dětských vojáků: charakteristický rys konfliktů 90. let = 13leté děti nabíjející kalašnikov.

Mezinárodní právo

- Mezinárodní právo veřejné (international public law, droit international public) je pojem, kterým se od počátku 19. století označuje soubor právních norem, jimiž se řídí právní vztahy mezi příslušníky mezinárodního společenství - subjekty mezinárodního práva veřejného, jimiž jsou státy a mezinárodní (vládní) organizace (původně se užíval termín právo národů, ius gentium, droit des gens); v průběhu 2. pol. 20. století se v určitém rozsahu přímým subjektem mezinárodního práva stávají i jednotlivci (mezinárodní právo lidských práv, právo na ochranu investic, mezinárodní trestní právo).

Historie mezinárodního práva

- Mezinárodní právo se vyvíjelo zejména v regulaci situací válečných nebo jiných, např. obchodních. Mezníky mezinárodního práva:
 - objevení nového světa (Bartolomé de Las Casas)
 - třicetiletá válka a vestfálský mír
 - napoleonské války a Vídeňský kongres
 - 1. světová válka
 - 2. světová válka
- Historické osobnosti mezinárodního práva:
 - Hugo Grotius:
 - „otec“ mezinárodního práva - sepsal mezinárodní právo – Tři knihy o válce a míru
 - přirozené právo
 - Španělská teologická škola – Suárez Ayala, Francisco de Vitoria
 - Alberico Gentili - navázal na Grotia
 - Richard Zouche – pozitivista, současník Grotia

Mezinárodní právo

- Mezi významné úspěchy OSN patří vytvoření mezinárodního právního řádu sestávajícího z úmluv, smluv a standardů, které hrají klíčovou roli při podpoře světového míru a bezpečnosti i hospodářského a sociálního rozvoje. Mnohé ze smluv uzavřených z iniciativy OSN představují základ pro úpravu vztahů mezi státy.
- Charta výslovně vyzývá OSN, aby pomohla při urovnávání mezinárodních sporů mírovými prostředky, včetně rozhodčího a soudního řízení (článek 33) a aby se zasazovala o rozvoj mezinárodního práva a jeho kodifikaci (článek 13). V průběhu uplynulých let OSN iniciovala přes 500 mnohostranných dohod, které se týkají širokého spektra společných zájmů více států a které jsou pro státy, jež je ratifikují, právně závazné.

Komise pro mezinárodní právo

- V roce 1947 ustavilo Valné shromáždění Komisi pro mezinárodní právo, jejímž úkolem je zasazovat se o pokrokový rozvoj a kodifikaci mezinárodního práva. Komise se schází jednou za rok a tvoří ji 34 členů volených Valným shromážděním na pětileté funkční období. Členové jednají v souladu s vlastním svědomím na základě své odbornosti, nikoli z pověření vlád. Jejich činnost zahrnuje široké spektrum témat souvisejících s regulací mezinárodních vztahů.

Mezinárodní soudní tribunál

- Hlavním orgánem OSN pro urovnávání sporů je Mezinárodní soudní dvtribunál (ICJ). Světový soud, jak bývá ICJ obecně nazýván, byl založen v roce 1946. Ke konci roku 2003 vynesl 78 rozsudků ve sporech přednesených státy a 24 posudků v reakci na žádosti řádně zmocněných organizací OSN. Většinu případů projednával celý soud, od roku 1981 však mohou být na žádost sporných stran případy předkládány také odborným komorám.
- Soud vynesl řadu rozhodnutí v otázkách mezinárodních sporů týkajících se hospodářských práv, tranzitního práva, zneužití síly, nevměšování se do vnitřních záležitostí států, diplomatických vztahů, únosů, práva na azyl a na národní sebeurčení. Soud rozhoduje tyto spory jako nestranný arbitr. Pomocí nenásilného řešení sporů o vymezení hranic mezi státy, námořních hranic a územní svrchovanost jednotlivých zemí Mezinárodní soudní dvůr často zabránil další eskalaci napětí.

Rusko bojkotovalo jednání soudu v Haagu, kde Ukrajina požaduje zastavení invaze

- Mezinárodní soudní tribunál v Haagu projednal žalobu, kterou podala Ukrajina na Rusko. Stání skončilo kvůli neúčasti ruské delegace předčasně, původně bylo naplánované i na úterý. Ukrajina soud žádá, aby nařídil přerušit vojenské operace. Moskva podle Kyjeva a západních lídrů porušuje lidská práva. Po vyslechnutí argumentů Ukrajiny soud uvedl, že rozhodne „co nejdříve“.
- Ukrajina chce prostřednictvím jednání u soudu co nejrychleji zastavit válečné operace na svém území. Argumentuje tím, že odůvodnění „speciálních operací“ ze strany Ruska jsou lživá. Rusko opakovaně tvrdí, že Ukrajina utlačuje rusky mluvící obyvatelstvo Donbasu, podle Moskvy mělo na východě Ukrajiny docházet ke genocidě.
- To však zahraniční činitelé i pozorovatelé odmítají jako nepatřičné. „Neexistuje absolutně žádný důkaz, že by na Ukrajině probíhala genocida,“ řekla agentuře Reuters Melanie O'Brienová, prezidentka mezinárodní asociace vědců zabývajících se genocidou.

Mezinárodní trestní soud

- Myšlenka založení Mezinárodního trestního soudu, který by stíhal genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese, byla na půdě OSN poprvé projednávána roku 1948 v souvislosti s přijetím Úmluvy o genocidě. V důsledku názorové nejednotnosti států pak další vývoj na mnoho let ustrnul. Teprve v roce 1992 Valné shromáždění pověřilo Komisi pro mezinárodní právo přípravou Statutu Mezinárodního trestního soudu. Masakry v Kambodži, bývalé Jugoslávii a Rwandě potřebu takové instituce ještě zintenzivnily.
- Mezinárodní trestní soud byl ustaven Římským statutem Mezinárodního trestního soudu (www.un.org/icc) přijatým 17. července 1998 na konferenci zplnomocněných zástupců v Římě. Soud je oprávněn vyšetřovat a trestat jedince odpovědné za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny. Pod pravomoc soudu bude po dosažení shody na definici spadat i akt agrese. Statut vstoupil v platnost 1. července 2002. K prosinci 2003 k němu přistoupilo 92 států.
- Soud je složen z osmnácti soudců volených signatářskými státy na devítileté funkční období, dva soudci nesmějí být příslušníky téhož státu. Soudci byli zvoleni v únoru 2003 a následující měsíc se ujali svých úřadů. Předsedou soudu je soudce Philippe Kirsch (Kanada), prokurátorem je Luis Moreno Ocampo (Argentina) a registrátorem se stal Bruno Cathala (Francie). Mezinárodní trestní soud sídlí v nizozemském Haagu.

Mezinárodní trestní soud v Haagu začal vyšetřovat ruskou invazi na Ukrajinu pro podezření z válečných zločinů a zločinů proti lidskosti.

- O odjezdu týmu odborníků Mezinárodního trestního soudu (ICC) informoval ve čtvrtek hlavní prokurátor ICC Karim Khan. Ten ve středu oznámil, že zahájil vyšetřování možných válečných zločinů, zločinů proti lidskosti či genocidy na Ukrajině. Uvedl, že shledal dostatek důvodů pro to se domnívat, že tyto zločiny mohly být spáchány.
- Vyšetřování se bude týkat období od 21. listopadu 2013, kdy na Ukrajině vypukly protesty proti odmítnutí dohody s EU tehdejší proruskou vládou, do současnosti. Může se vztahovat na všechny strany konfliktu v jakékoli části Ukrajiny.
- Podle serveru BBC stížnost podaly všechny země EU, Británie, Kanada, Nový Zéland či Švýcarsko. Agentura EFE jmenovala mimo jiné též Austrálii, Kolumbii či Kostariku.

Hromadění zbraní

- 2315: Hromadění zbraní se mnohým jeví jako paradoxní způsob, jak odradit případné protivníky od války. Vidí v nich nejučinnější prostředky k zabezpečení míru mezi národy. Proti takovému zastrášovacím prostředku je třeba vznést přísné mravní výhrady. Závody ve zbrojení nezabezpečují mír. Příčiny války vůbec neodstraní, naopak hrozí, že je zhorší. Nesmírné výdaje na přípravu stále nových zbraní zabraňují přispět na pomoc obyvatelstvu trpícímu nouzí; jsou překážkou rozvoje národů. Horečné zbrojení rozmnožuje příčiny konfliktů a zvyšuje nebezpečí, že se budou rozšiřovat.
- 2316: Výroba zbraní a obchod s nimi se dotýkají obecného dobra národů a mezinárodního společenství. Stát má tedy právo a povinnost omezit je jasnými zákony. Sledování krátkodobých osobních nebo kolektivních zájmů nemůže ospravedlnit iniciativy, které by rozdmýchávaly násilí a konflikty mezi národy a ohrožovaly mezinárodní právní řád.
- Sociální nauka církve předkládá jako cíl všeobecné, vyvážené a kontrolované odzbrojení: zákaz zbraní hromadného ničení, zbraní zasahujících zákeřně a bez rozlišení, kontrola produkce, prodeje, dovozu a vývozu zbraní.

Povinnost chránit nevinné

- Ve válečných konfliktech je nutno respektovat normy mezinárodního humanitárního práva:
 - Ochrana civilního obyvatelstva
 - Péče o uprchlíky
 - Zákaz genocidy (zločin proti Bohu a proti samotnému lidství)
- Mezinárodní společenství jako celek má morální povinnost zasahovat ve prospěch těch skupin, jejichž přežití je ohroženo a jejichž práva jsou hromadně porušována. (KSNC 504-506)

Problém preventivní války

- Pokud dojde k preventivnímu vojenskému zásahu bez jasných důkazů, že bezprostředně hrozila agrese, pak to musí vyvolat závažné otázky mravní a právní povahy.
- Jedině rozhodnutí kompetentních orgánů založené na přesných zjištěních a na opodstatněných pohnutkách může na mezinárodní úrovni dát oprávnění k použití ozbrojených sil, jestliže zjistí, že určitá situace je ohrožením míru, a povolí zásah do oblasti vyhrazené vládě určitého státu. (KSNC 501)

Problém terorismu

- „Terorismus vyhrožuje, zraňuje a zabíjí bez rozlišování, je těžkým proviněním proti spravedlnosti a lásce“ (KKC 2297).
- „Terorismus je nutno zcela bezvýhradně zavrhnout. Představuje totiž projev naprostého pohrdání lidským životem, a proto ho nic nemůže ospravedlnit, neboť člověk je vždy cílem a nikoli prostředkem.“ (KSNC 514)
- Právo bránit se proti terorismu: identifikace viníků musí být důsledně prokázána, neboť trestní odpovědnost je vždy osobní odpovědností, a proto ji nelze rozšiřovat na náboženství, národy či etnika, k nimž teroristé příslušejí. (KSNC 514)
- Prohlašovat se za teroristy ve jménu Božím je svatokrádeží a rouháním; označovat jako mučedníky ty, kdo umírají, když konají teroristickou akci, znamená převrátit pojem mučednictví, které je svědectvím toho, kdo se nechává raději zahubit, než aby se zřekl Boha a jeho lásky; nikoli označení člověka, který ve jménu Boha zabíjí.
- Žádné náboženství nesmí tolerovat terorismus, a tím spíše ho nesmí hlásat. (KSCN 515)

Cesty k míru

- Zastavit závody ve zbrojení – problém politický a ekonomický
- Vytvářet společnost svobody a práva (příklad: v západní Evropě se nevedla žádná válka od roku 1945)
- Vychovávat k míru (rodina, výchovné instituce, média, církve)
- Tolerance a dialog – interkulturalita
- Doprovázet oběti násilí a jejich rodiny
- Modlitba